

בס"ד

Thursday 3/22/18

Thursday Night Live

What's So Big and What Is So Great? - שבת הגדול

**Does the name שבת הגדול have any real significance?**

מחזיק ברכה (להחיד"א סי' ת"ל)

הגדול בס"ד ונהגו המדקדקים שבמקום מה שאומרים בשבתות דעלמא שבת שלום מבורך אינהו דאמרי בשבת זה שבת הגדול מבורך:

**What does the name mean? What are we commemorating? Reason #1 and question #1**

**(א) טור אורח חיים הלכות פסח סימן תל**

שבת שלפני הפסח קורין אותו שבת הגדול והטעם לפי שנעשה בו נס גדול שפסח מצרים מקחו בעשור כדכתיב בעשור לחודש הזה ויקחו להם שה לבית אבות שה לבית ופסח שיצאו ישראל ממצרים היה ביום ה' כדאיתא בסדר עולם ונמצא שי' בחדש היה שבת ולקחו להם כל אחד שה לפסחו וקשר אותו בכרעי מטתו ושאלום המצריים למה זה לכם והשיבו לשחטו לשם פסח במצות השם עלינו והיו שינייהם קהות על ששוחטין את אלהיהן ולא היו רשאים לומר להם דבר ועל שם אותו הנס קורין אותו שבת הגדול

**(ב) בית יוסף אורח חיים סימן תל**

ואם תאמר לפי טעם זה הוה ליה למיקרי לכולהו יומי דמעשור לחודש עד ערב הפסח ימים גדולים דבכולם נעשה הנס ויש לומר שעיקר הנס היה בהתחלתה שאז היה עיקר קהיון שיני המצריים אבל אחר שעבר היום הראשון כיון דדשו דשו

**Question #2 and numerous answers**

**(ג) ב"ח (שם)**

מה שתמהים העולם דאמאי יחסוהו לנס אל השבת ולא ליום העשירי בחודש? כבר נאמרו בו דברים הרבה ואני קיבלתי (משם ר' משה חריף) דהטעם הוא לפי שבעשור לחודש עלו מן הירדן (יהושע ד יט) ואם היו מייחסין הנס ליום העשירי והיו קוראין יום העשירי יום גדול היו טועים לומר שעל שם הנס שעלו מן הירדן נקרא גדול ולכך יחסו הדבר אל השבת לפי שידוע היה שעלייתם מן הירדן לא היתה בשבת

**(ד) מור וקציעה סימן תל**

נראה שקראוהו לשבת זה שבת הגדול מפני הנס, ולא קראו לעשירי בניסן יום גדול, מפני שצפו ברה"ק שעתיד להקבע יום תענית דמיתת מרים וכמ"ש במג"א [ס"ק א]. לכן קבעו זכרון הנס לדורות ביום ש"ק כדרך שאירע בפעם ראשון, ובשבת לא יארע תענית

**(ה) לבוש (סי' ת"ל)**

ומה שתולין הנס בשבת ולא ביום עשירי לחודש איזה יום שיהיה מפני שלא בא הנס אלא על ידי שמירת שבת שמפני שידעו המצריים שהיו ישראל שומרים השבת במצרים כדאיתא במדרש (שמות רבה א כח) היו מתמיהין שהיו מטפלין בשה בשבת ועל ידי כך שאלו אותם לכך קורין דוקא שבת הגדול

**(ו) פרישה אורח חיים סימן תל**

ואני שמעתי לפי שהיו יודעים שאסור לעשות קשר בשבת וראו אותם קושרים בכרעי מטתם לכך שאלו כי לא ידעו שיש חילוק בין קשר של קיימא ובין קשר שאינו של קיימא והשיבו כי מצות השם עליהם וכו' וא"כ היה עיקר הנס בשביל השבת לכך קורין דוקא שבת הגדול

**(ז) דרישה אורח חיים סימן תל**

ולי נראה דמשום הכי נקרא כל שבת שלפני פסח שבת הגדול ואפילו אינו חל בעשירי ולא ימים שאחריו משום שידוע שבזמן שציוה משה לישראל על לקיחת קרבן פסח דרש להם טעמו וסודו ובפרט שעל ידי זה מנען מעבודה זרה שעבדו במצרים כמו שדרשו רז"ל (מכילתא שמות פר' יא) על משכו וקחו משכו ידיכם מעבודה זרה וכו' ואותה דרשה שייכא דוקא בשבת שהוא יום המנוחה וגם יום השבת הוא מוכן ומזומן ללמוד בו שיש לו סגולה מצד יתרון הנפש שבאדם בשבת להועיל לכל מבקש תורה וגם שאז חל שבת הסמוך לפסח בעשרה והוא הדין אם חל ב"א לא ציוה לקיחתו ולפרוש אלא בשבת והיו בודקין אותו דור ארבעה ימים קודם פסח כמו פסח דורות משום הכי נקרא שבת הגדול על שם שנאמר בתהלים (עו ב) נודע ביהודה אלהים בישראל גדול שמו וביחזקאל סימן ל"ח (פסוק כג) והתגדלתי והתקדשתי ונודעתי לעיני גוים רבים וידעו כי אני ה' וזה היה הכל על ידי לקיחה זו של פסח שבישראל גדול שמו במה שמשכו ידיהם מעבודה זרה ונתגדל ונתקדש לעיני מצרים

**Where does the Derasha come from?****(ח) ספר טעמי מנהגים**

**תעג טעם למנהג שהרב דורש בשבת הגדול ובשבת תשובה, משום שבעת שהוציאנו ממצרים היה משה דורש לפני בני ישראל בשבת שלפני פסח הלכות הפסח כדאיתא במדרש. וגם איתא, בשעה שהחכם יושב ודורש, הקביה מכפר עונותיהם של ישראל, וע"כ דורשין בשבת תשובה (בני יששכר \*\*):**

**Reasons #2-5 for שבת הגדול****(ט) בית יוסף אורח חיים סימן תל**

ועל כן קורין אותו שבת הגדול לפי שנעשה בו נס כדאיתא במדרש כשלקחו פסחיהם באותה שעה נתקבצו בכורות אומות העולם אצל ישראל ושאלום למה היו עושים כך אמרו להם זבח פסח הוא לה' שיהרוג בכורי מצרים הלכו אצל אבותיהם ואל פרעה לבקש ממנו שישלחו ישראל ולא רצו ועשו הבכורות מלחמה והרגו מהם הרבה הדא הוא דכתיב (תהלים קלו י) למכה מצרים בבכוריהם עכ"ל

### (י) דרישה אורח חיים סימן תל

יש אומרים שנקרא שבת הגדול על שם ההפטרה כמו שקורין שבת נחמו ושבת שובה ושבת חזון דאם כן היה לקרותו שבת וערבה ולא כמו שמסיימים לפני בוא יום ה' הגדול וגו' (מלאכי ג כג)

#### (יא) אליה רבה

ובמעגלי צדק [שם] כתב טעם על שקוראין שבת הגדול, שמאריכין בו לדרוש הלכות פסח, וגם הפייטנים תקנו הלכות פסח בשבת זו. ועוד טעם לפי שהוא שבת ראשון שנכנסו בו למצוות

#### (יב) בני יששכר מאמרי חודש ניסן מאמר ג - שבת הגדול

(ב) טעם ב' נקרא שבת הגדול, מצאתי ראיתי טוב טעם בשו"ת שמן המור בשם גדול ספרדיי אחד נקרא הרב מהר"י זאבי, דהנה וספרתם לכם ממחרת השבת [ויקרא כג טו], באת הקבלה ממחרת יומא טבא דיום טוב נקרא ג"כ שבת [מנחות סה ב], והאפקורסים שאינם מאמינים בקבלת תורה שבעל פה נתפקרו בזה, והנה הרבה ענינים עשו חז"ל לפרסם הדבר ולהוציא מלב המינים, על כן גם זאת עשו להיכר וקראו לשבת שלפני הפסח שבת הגדול, מכלל דאיכא שבת קטן בשבוע הבאה, היינו יום טוב הראשון של פסח שנקרא ג"כ שבת ששבתתו הוא קטן משביתת יום השבת, עכ"ד, לדעתי הטעם זה הוא חשוב ודבר נחמד

### Reason #6: Two types of אמונה

#### (יג) ערוך השלחן (סי' ת"ל סעי' ד')

עוד י"ל דהאמת דשבת תלוי בפסח ופסח בשבת דשבת הוא אות על חידוש העולם ופסח הוא אות על השגחה וחיבת ישראל וזה בלא זה לאו כלום הוא כמובן ולכן תיכף ביציאת מצרים נתן הקב"ה לנו את השבת ולא המתין על מתן תורה לפי שפסח הכרח לשבת ושבת הכרח לפסח לפיכך שבת זה נקרא הגדול שבו נתגדל הקב"ה שלבד חידוש העולם נתבררה השגחתו יתברך וגם אנחנו נתגדלנו שבחר בנו מכל עם ולכן באמת קורין אותו הגדול

#### (יד) ספר אמת ליעקב (להרה"ג ר' יעקב קמינצקי זצ"ל) פר' בא

ולפ"ז כשאמר הקב"ה למשה "בעשר לחדש הזה ויקחו להם איש שה לבית אבות", מכיון שתלה המצוה בחדש ולא בימי השבוע בודאי התחילה המצוה מבערב, וזריזים מקדימין למצוות מסתמא לקחו מבערב. והנה ביארתי בחידושי להלן [י"ב פמ"ג] שלקחת השה עשו בני ישראל על פי מדת הבטחון, והיינו שבטחו שכלום לא יארע להם אם ישמעו לציווי השי"ת, ולא על פי מדת מסירות נפש, שהרי למול את עצמם ואת בניהם הרי לא רצו, וגם ביארתי בכמה

מקומות בספר זה שעיקר שמירת שבת תלויה בגודל מדת הבטחון שיש לו לאדם, שצריך הוא לידע שלא יפסיד כלום אם ישאיר את חנותו סגורה בשבת. ולפ"ז א"ש, דהרי בשבת זו היו הם גדולים במדת הבטחון לא רק כ"ד שעות כבכל שבת אלא ל"ו שעות, דהרי לקחת השה היתה מבערב אולם השבת התחילה רק מהבקר ונגמרה ביום א' בבוקר, ומהאי טעמא נקראת שבת זו "שבת הגדול" — הגדול כפשוטו, ודו"ק.]

## ו) נתיבות שלום (חלק ב' - מאמר ראשון, שבת הגדול עמ' רכ"ח)

הגוים אף הטובים וחסידיו או"ה המאמינים כי רם ה', אבל כל אמונתם אינה אלא שעל השמים כבודו, אך מי כה' אלקינו, שאנו ישראל עמו מאמינים בהשגחתו ית' הפרטית, שהוא המגביהי לשבת והמשפילי לראות בשמים ובארץ, דהיינו שהשגחתו הפרטית פרושה על השמים והארץ. (וכ"כ בס' עץ הדעת טוב לרח"ו).  
 זוה ענין הש"ק לפני פסח שהיא שבת הגדול, כיון שבה נמשכים הארות הפסח והארות יצי"מ, אשר זו הבחי' הגדולה יותר של ש"ק, כי הגילוי של השגחה פרטית המתעורר בש"ק הזה הוא יותר גדול מבחי' האמונה הכללית במעשה בראשית.

מין אדמו"ר בכ"א זי"ע אמר בענין שבת הגדול, כי האמת שכל שבת היא בבחי' שבת הגדול כמ"ש כי יום זה גדול וקדוש הוא, אלא השבת הזו היא גדול שבגדולים. וביאור הענין מדוע שבת זו נקראת שבת הגדול, ומהי הגדולה המיוחדת שלה. י"ל ע"פ מאחז"ל (שבת קיג:) אלמלי שמרו ישראל שתי שבתות מיד נגאלין, מרומז בזה על ב' בחי' השבת וכהא דכתיב (ויקרא יט) את שבתותי תשמרו, ל'

ועוד י"ל, דהנה בש"ק יש שתי בחי' עדות, כמו שאומרים בקידוש זכרון למעשה בראשית וזכר ליציאת מצרים, וע"ד שנאמר בעשה"ד שכלוחות הראשונים כתיב כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ וגו', ובשניים נאמר וזכרת כי עבד היית במצרים וגו'. ונכלל בזה ב' חלקי האמונה, זכרון למעשה בראשית היא האמונה הכללית בבריאת העולם, וזכר ליצי"מ היא האמונה בהנהגת השי"ת את העולם בהשגחה פרטית, אשר הגילוי הזה הי' באופן מיוחד ביציאת מצרים, דכל עשר המכות היו בהשגחה פרטית להכות רק את המצרים ושלא יזיקו לישראל, וכמודגש בתוה"ק בענין המכות ושמתי פדות בין עמי ובין עמך, וכן והפלה ה' בין מקנה ישראל ובין מקנה מצרים וגו' וממקנה בני ישראל לא מת אחד, ובמכת בכורות בנגפו את מצרים ואת בתינו הציל, ועי"ז נתגלה ביציאת מצרים לעין כל ההשגחה הפרטית בהנהגת השי"ת את העולם. וב' חלקי האמונה האלו נכללים בש"ק. וכל זה מרומז ג"כ במאמר אלמלי שמרו ישראל שתי שבתות וכו' וכן במאה"כ את שבתותי תשמורו, דהיינו ב' חלקי האמונה, שהשי"ת ברא את העולם והאמונה בהשגחה פרטית, הנכללים בב' הבחי' של ש"ק, זכר למעשה בראשית וזכר ליצי"מ.

ואיתא בשם מרן מקוברין זי"ע במאה"כ (תהלים קיג) רם על כל גוים ה' על השמים כבודו, שאצל

